

Kompost Günlüğüm...¹

Özgün Kurt

Toprağın önemini kavramak için çıktığımız bu yararlı ve eğlenceli maceramızı sizinle paylaşmadan önce kısaca komposttan bahsetmek isterim. Bitkisel ve hayvansal atıkların nemli-oksijenli ortamda ayrışarak organik gübreye dönüşmesi olayına kompostlaşma denir. Kompost değişik şekillerde ve değişik araçlar kullanarak elde edilebilir. Bu şekillerin hangisini yapmak istediğiniz aslında size kalmış. Biz sıcak kompost seçeneğine karar verdik. Böylelikle öğrencilerim işin her aşamasına dahil olabilecekti. Başlamadan önce ciddi anlamda bilgim yoktu, çok meraklıyım. “Nereden, nasıl başlarım?” , “bu iş çocuklarla nasıl olacak?”, “her gün ölçebilecek miyim?”, “çok kokar mı?” bunlar kafamdaki sorulardan sadece birkaçıydı.

Şekil 1: Kompost yapalım!

Kompostu küçük çapta evde yapabilmek mümkün fakat okulda böyle bir ortam hazırlamak biraz daha zor. Bu nedenle önce yığını oluşturmak için uygun bir alan bulmak şart. Alana karar verdikten sonra öğrencilerime kompost konusuna giriş yapmak ve farkındalık oluşturmak için gayet verim aldığım “Soso’nun Kompost Kitabı” adlı kitabı okudum. Kitap öğrencilerin anlayabileceği kolaylıkta kompost yapımını anlatıyor. Bu konuya iyi bir başlangıç oldu. Aslında gerisi sizin heyecanınıza ve çocuklara bu heyecanı ne kadar geçirebildiğinize kalıyor diyebilirim. Kitabı okuduktan sonra kitap üzerine bol bol konuştuk. “Biz neden yapamayalım ki?” şeklinde sorularla öğrencilerimle harekete geçtik. Peki nasıl başlayacaktık? Öncelikle

¹ Eğitimde Sistem Düşüncesi Haber Bültenin 20. sayısında (Haziran 2018) yayımlanmıştır.

kompostun içinde neler olduğuna bakmak ve öğrencileri bu konuda bilgilendirmek gerekiyor. Neler var bu kompostta? Tabii ki yeşillerimiz ve kahverengilerimiz.

Şekil 2: Kompost yığını oluşuyor

Yeşiller, sebzelerden meyve kabuklarına kadar her şeyi içeriyor, ayrıca çim biçtiğinizde biriken artıklar, kahve çekirdekleri ve yumurta kabukları da var. Kahverengiler ise, kahverengi olan ve kuru olan her şeyi içeriyor; karton, kuru dallar, kağıt... Bu iki karışım mikro dostlarımızın gelip kendilerine yaşam kurmaları için gereken mükemmel ortamı hazırlıyorlar. Bir de kompost yığınına eklememeniz gerek şeyler var. Örneğin, et ve süt ürünleri, kedi köpek dışkısı, tıbbi atıklar, yağlı yiyecek atıkları.. Bunlar yığında koku vb. zararlara yol açabiliyor.

Şekil 3: Kompost bakımı

Bu konular üzerinde çeşitli bilgilendirmeleri yaptıktan sonra öğrencilerimizden evde atık biriktirmeye başlamalarını istedik. Yığınımızı hep birlikte uygun oranlarda oluşturmaya çalıştık. İyi bir kompostun sırrı karbon/azot oranının dengelenmesidir. Kahverengilerle yeşilleri katmanlar halinde yerleştirmeniz ve nemli tutmanız

gerekiyor. Yığına yapmaya kahverengi malzemelerinizle başlayıp ve yine kahverengilerinizle bitiriyoruz.

Şekil 4: Kompost sıcaklığını ölçme

Buradan sonrası sıcaklığı ölçmek ve ihtiyaç halinde yığına ekleme yapmak şeklinde devam ediyor. Her gün 3 öğrencimle birlikte ölçüm yaptık ve gözlemlerimizi kompost günlüklerimize ekledik. Sistem düşüncesi araçları ile ölçüm grafiklerini ve döngüleri tamamladık. Bu çalışmada önemli olan doğanın dönüşümüne somut olarak şahit olabilmek ve “çöp” kavramına bakış açımıza değiştirmek. Doğaya faydalı olabilmek adına yapacaklarımızın sınırlı olmadığını öğrencilerin de farkettiğini, çabaladığını görmek harika bir his. Kompost şiirleri, afişler, sürekli dillerinde bu sözcüğü duymak ve günlük hayata geçirebildiklerini görmek öğrencilere kazandırılabilir en güzel bilinç. Kompostun 3 hafta içinde olmasını bekliyorduk fakat azotun az gelmesi, yağışlar vb. Koşullar nedeniyle süreç uzadı. Ama o mis gibi toprak kokusunu alınca herkesin gözleri parladı. Süreç devam edecek...

Şekil 5: Zaman Boyunca Davranış Grafikleri